

Izveštaj

**Da li su zajednice na
centralnom Kosovu spremne
za potencijalne
posledice/koristi od
sveobuhvatnog sporazuma
Priština – Beograd?**

Podržano od strane:

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

SADRŽAJ

Uvod	3
Istraživanje	5
Metodologija.....	5
Grafički prikaz i objašnjenje	7
Podaci o ispitanicima.....	7
Informisanost o dosadašnjem toku Briselskog dijaloga.....	16
Politička perspektiva, kontekst Briselskog dijaloga.....	25
Pregled društva i opšti uticaj eventualnog sveobuhvatnog rešenja na Kosovu.....	28
Zaključci	33
Preporuke	35

UVOD

Izveštaj na osnovu ovog istraživanja opisuje spremnost srpske zajednice sa centralnog Kosova/južno od Ibra, za potencijalni sveobuhvatni sporazum između Prištine i Beograda, kao i političku i bezbednosnu situaciju na Kosovu. Istraživanje je rađeno po anketnim upitnicima koji su kreirani od strane Foruma za razvoj društva i multietničku saradnju - FDMC. Tema istraživanja je dijalog između Beograda i Prištine, najvažniji događaj za Srbe na Kosovu u poslednjih nekoliko godina. U Briselu je doneseno nekoliko sporazuma, koji su manje ili više, uticali na život Srba na Kosovu. Nekoliko podataka o potpisanim sporazumima dajemo u sledećem pasusu.

Briselski dijalog je počeo 2011. godine, pod pokroviteljstvom Evropske unije, prekinuvši posleratni „status quo“ između Kosova i Srbije. Briselski proces se može podeliti u dve faze: faza tzv. „tehničkih pregovora“, koja je dovela do potpisivanju više sporazuma između Beograda i Prištine 2011. godine i faza „političkog dijaloga“, posle koje je 2013. godine potpisan sporazum od 15 tačaka.

U Briselu je 8. marta 2011. godine počeo tehnički dijalog. Obe strane su, prema sopstvenim tvrdnjama, u Brisel došle spremne za dijalog, sa predlozima koji bi trebalo da „unaprede život ljudi“. Prištinsku delegaciju je predvodila zamenica tadašnjeg kosovskog premijera Edita Tahiri, a beogradsku, politički direktor Ministarstva spoljnih poslova Srbije Borko Stefanović, uz posredovanje EU (pregovore je vodio Robert Kuper), i SAD (tročlanu delegaciju Vašingtona je predvodio Tomas Kantrimen, zamenik pomoćnika državnog sekretara za Evropu i Evroaziju).

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

U „*tehničkim pregovorima*“, Beograd i Priština su postigli sledeće sporazume:

- Razmena oficira za vezu
- Carinski pečati
- Katastarske knjige
- Priznavanje univerzitetskih diploma
- Regionalno predstavljanje i saradnja
- Sporazum o integrisanim administrativnim/ graničnim prelazima
- Razvojni fond za sever (za četiri opštine sa srpskom većinom na severu Kosova)

U „*političkom dijalogu*“ Priština i Beograd su 2013. godine postigli sporazum od 15 tačaka, poznat kao ***Briselski sporazum***.

- Osnivanje Asocijacije/Zajednice opština sa srpskom većinom (Šest od petnaest tačaka sporazuma posvećeno je Asocijaciji/Zajednici.)
- Integracija pripadnika srpskih bezbednosnih struktura u Kosovsku policiju
- Integracija pravosuđa u pravni okvir Kosova
- Organizovanje lokalnih izbora u četiri opštine na severu
- Telekomunikacije i energetika
- Beograd i Priština neće blokirati niti ohrabrivati druge da blokiraju napredak druge strane na njihovom putu ka EU
- Komisija Kosova i Srbije za nestala lica
- Saradnja između privrednih komora
- Saradnja između poslanika
- Saradnja civilnog društva

Skupština Kosova je ratifikovala Briselski sporazum kao međunarodni sporazum, čime su kosovske institucije obavezne da ga sprovedu. Sa druge strane, Skupština Srbije to nije učinila. Ustavni sud Srbije je zaključio da je sporazum isključivo politički dokument.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

ISTRAŽIVANJE

DA LI SU ZAJEDNICE NA CENTRALNOM KOSOVU SPREMNE ZA POTENCIJALNE POSLEDICE/KORISTI OD EVENTUALNOG SVEOBUHVAATNOG SPORAZUMA PRIŠTINA-BEOGRAD?

METODOLOGIJA

Način istraživanja: anketno ispitivanje (450 upitnika i 50 F2F upitnika).

Vreme istraživanja: jul/avgust 2019.

Broj ispitanika: 500

Opis ispitanika:

Starost: Anketirano je 12 osoba koje imaju 17 ili manje godina, kao i 47 osoba koje imaju 56 ili više godina. Takođe, intervjuisano je 93 osobe koje imaju između 18 do 25 godina, 143 ispitanika starosti od 26 do 35 i 126 osoba starosti od 36 do 45 godina. Između 46 i 55 godina, anketirano je 79 ispitanika.

Mesto prebivališta: Svi ispitanici su sa područja centralnog Kosova, uglavnom iz seoskih sredina i svi su srpske nacionalnosti.

Obrazovanje: Sa završenom srednjom stručnom školom, od 500 ispitanika, bilo je 168 osoba, ispitan je 21 student, a 181 ispitanik imao je završeno visoko obrazovanje, na osnovnim ili master studijama.

Tip uzoraka: Klusterski neslučajni uzorak.

Ciljna grupa: Stanovništvo srpske nacionalnosti sa prebivalištem na centralnom Kosovu/južno od Ibra.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

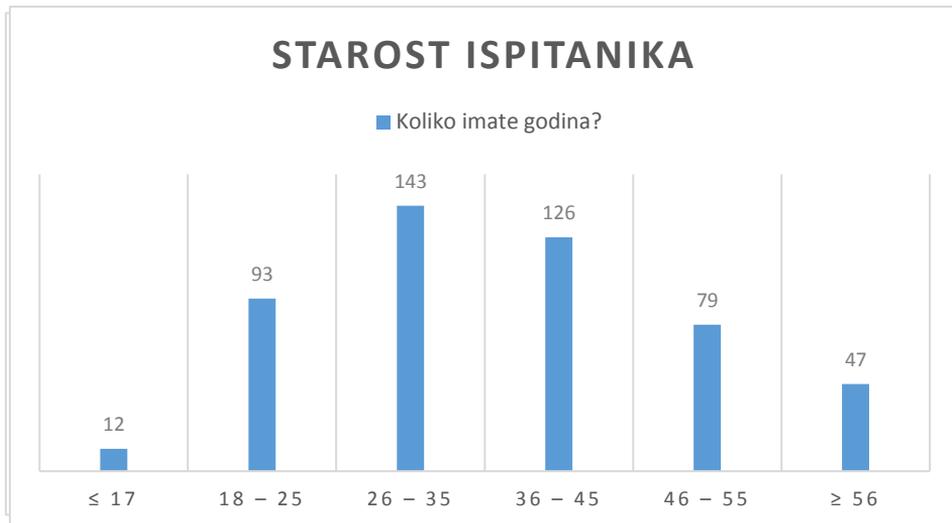
Istraživanje je rađeno po anketnim upitnicima koji su kreirani sa predstavnicima FDMC programa. Intervjuisani ispitanici su takođe bili ispitani na osnovu tehnike „lice u lice (face-to-face) - F2F“ sa anketarom. Anketari su koristili važna pravila koja su uticala na pozitivnu reprezentativnost istraživanja, poštujući već prethodno utvrđene korake sa treninga, kao i pravilo „Prvog rođendana“.

Ispoštovani su koraci kojima su pokriveni i najsitniji detalji radi ispunjavanja cilja istraživanja, dok pravilom „prvog rođendana“ u biranju ukućana, gde je intervjušan onaj ukućanin kojem je rođendan bio najbliži u odnosu na datum posete, izbegnuta je mogućnost da prvi ispitanik koji otvori vrata, odgovara na anketna pitanja. Anketari su ispitivali ispitanike koji su bili stariji od 18 godina (i u nekoliko slučajeva ispitane su osobe sa 17 godina starosti). Ispitivanje je počelo u nasumično izabranoj ulici i u prvoj kući u toj ulici, a onda je izabrana svaka druga ulica i svaka treća kuća u ulici. Ovim je obezbeđena potpuna raznolikost uzoraka, tako da izveštaj reprezentuje što realnije socijalnu strukturu na centralnom Kosovu. (godine, pol, obrazovanje...).

Istraživanje je rađeno u više opština na centralnom Kosovu (Gračanica, Klokot, Parteš, Štrpce, Ranilug, Novo Brdo), a broj ispitanika u opštini je bio srazmeran i dijametralan ukupnom količniku broja ispitanika u anketi.

GRAFIČKI PRIKAZ I OBJAŠNENJE

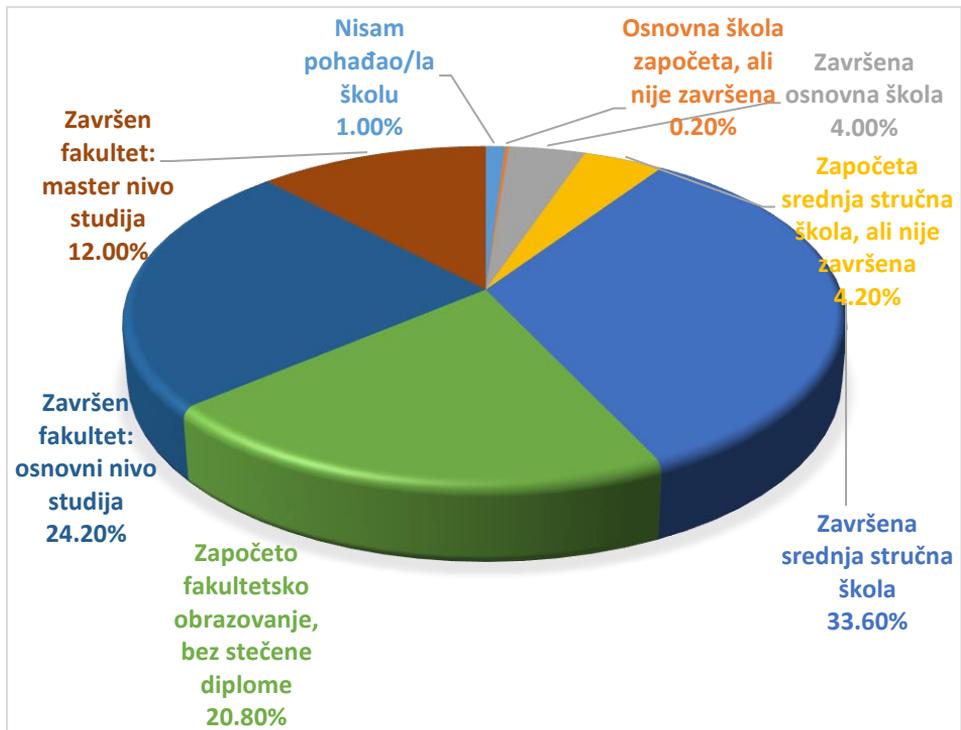
PODACI ISPITANIKA

U istraživanju na temu „Da li je srpska zajednica na centralnom Kosovu/južno od Ibra spremna za posledice - koristi od eventualnog sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?“, učestvovalo je 46,20% žena i 53% muškaraca sa centralnog Kosova, iz srpske zajednice južno od Ibra. Najviše anketiranih osoba je imalo od 26 do 35 godina, njih 143, od 36 do 45 ispitano je 126 ljudi, a 93 osobe su bile starosti od 18 do 25 godina. Manje od 17 godina ima 12 ispitanika, a 79 anketiranih su između 46 i 55 godina starosti. Ispitano je i 47 osoba koje imaju preko 56 godina.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

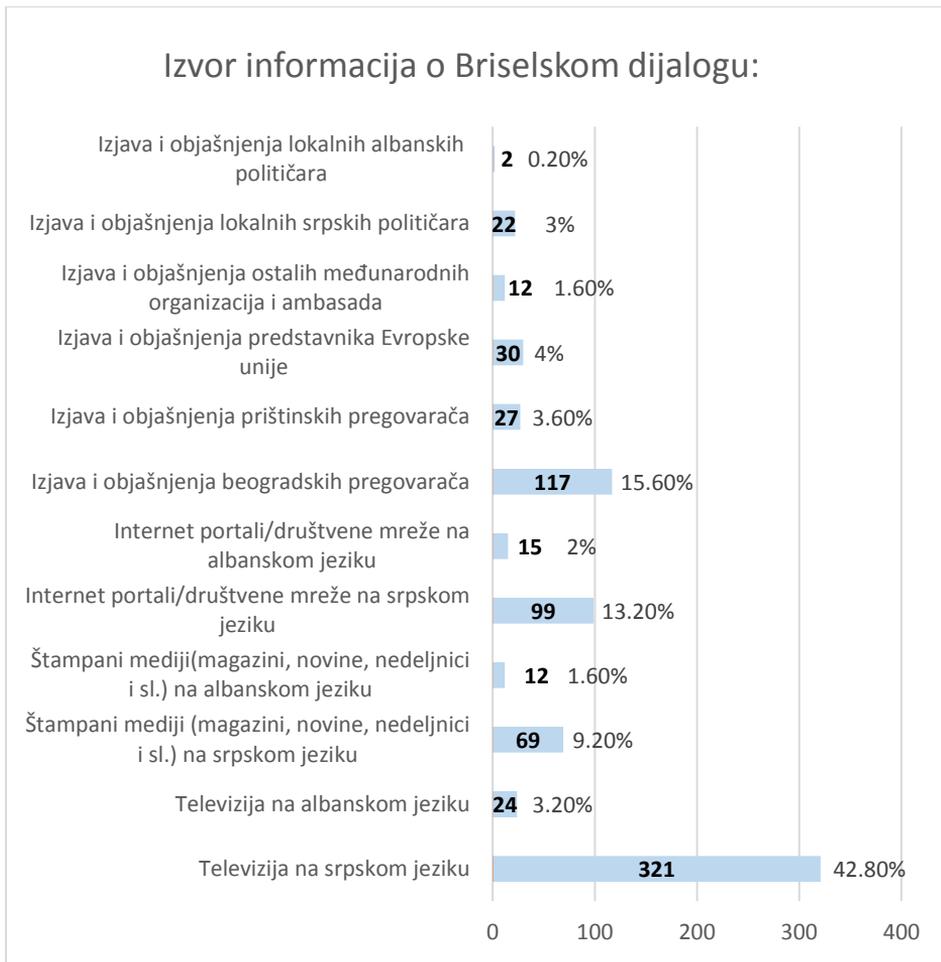
Nivo obrazovanja ispitanika

Sa završenim fakultetom, master nivo, anketirano je 60 ispitanika (12%), dok je osnovni nivo studija završila 121 osoba (24,20%). Fakultetsko obrazovanje je započelo, bez stečene diplome 104 ispitanika (20,80%), a sa završenom srednjom stručnom školom, na pitanja iz naše ankete, odgovaralo je 168 osoba. Sa završenom osnovnom školom je ispitana 21 osoba (4%), a isto toliko 21 ispitanik (4.20%) je započeo srednju stručnu školu (bez stečene diplome). Bez završene osnovne škole, bilo je 6 (šest) ili (1.20%) ispitanika, od kojih je samo jedan započeo osnovno obrazovanje.

Različit je stepen obrazovanja ispitanika. Većinu čine osobe sa završenom srednjom stručnom školom, njih 168, što iznosi 33,6% ukupnog broja ispitanika. Završeno fakultetsko obrazovanje, master i osnovni nivo studija, ima njih 181, što čini 36,2% ispitanika.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

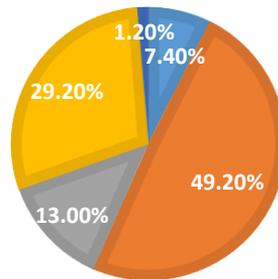

Najviše informacija o Briselskom dijalogu ispitanici dobijaju preko televizije koja emituje program na srpskom jeziku, njih 321 (42.8%), a 117 (15.6%) se o ovoj važnoj temi informiše preko izjava i objašnjenja beogradskih pregovarača. Preko internet portala se informiše 99 (13.2%) ispitanika, a 69 (9.2%) njih samo preko internet portala na srpskom jeziku. Izjave i objašnjenja predstavnika Evropske unije su glavni način informisanja o Briselskom dijalogu za 30 (4%) ispitanika, a samo za 22 (3%) ispitanika je relevantno ono što kažu lokalni srpski političari.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

KOLIKO ISPITANIKA SMATRA DA JE OBAVEŠTEN O BRISELSKOM DIJALOGU?

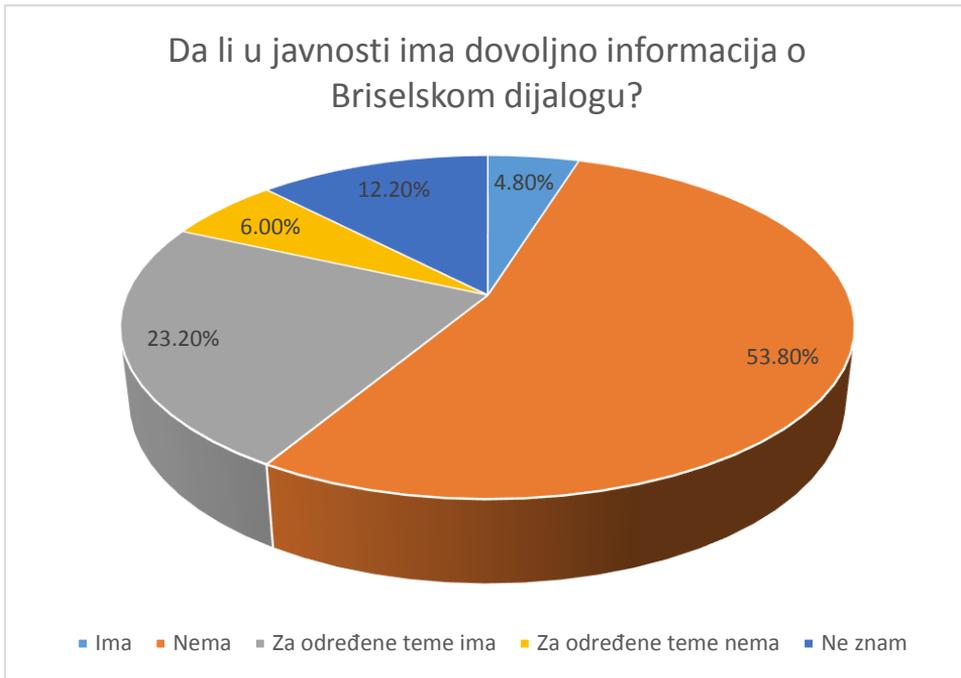
■ Da ■ Ne ■ Dovoljno sam obavešten ■ Malo sam obavešten ■ Ništa od ponuđenog

Ispitanici smatraju da nisu dovoljno obavešteni o Briselskom dijalogu, pa čak 246 (49,2%) njih to tvrdi, da su malo obavešteni, kaže njih 149 (29,2%), dovoljno je obavešteno samo njih 65 (13%). Izričit potvrdni odgovor je dalo 37 (7,4%) ispitanika, dok 6 (1,2%) ispitanika smatra da nema ponuđenog odgovora kojim bi oni odgovorili na postavljeno pitanje.

Karakteristično je da većina ispitanika smatra da nisu dovoljno informisani o Briselskom dijalogu, skoro polovina. Veoma mali broj ispitanika je obavešten o dosadašnjem toku Briselskog dijaloga, samo 102 (20,4%) anketiranih.

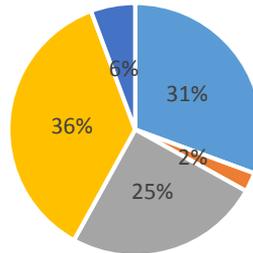
Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Što se tiče količine informacija o Briselskom dijalogu u javnosti, 269 (53,8%) ispitanika misli da ih nema, 116 (23,2%) kaže da ih ima za određene teme, 30 (6%) da ih nema za određene teme, a 61 (12,2%) ispitanika kaže da ne znaju. Samo 24 (4,8%) ispitanika misli da ima dovoljno informacija o Briselskom dijalogu, a njih 30 (6%) misli da za određene teme postoji dovoljno informacija.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Zašto nema dovoljno informacija o Briselskom dijalogu u javnosti?

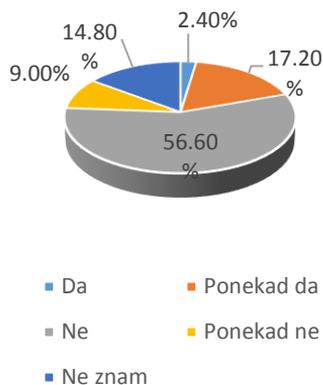

- Političari generalno ne dele informacije
- Da ne bi lokalne opozicije zloupotrebile proces i dodatno zakomplikovale političku situaciju
- Građani se ne trude da se informišu
- Namerno se ne dele, jer nisu u interesu građana
- Nešto drugo

Najveći deo ispitanika koji su odgovorili da u javnosti nema dovoljno informacija o Briselskom dijalogu, misli da se one namerno ne dele, jer nisu u interesu građana. To misli 192 ispitanika (36%), dok 132 (25%) kažu da se građani ne trude da se informišu. Da političari generalno ne dele informacije, misli 162 ispitanika (31%), a 13 (2%) njih misli da bi lokalna opozicija zloupotrebila proces i da bi se dodatno zakomplikovala politička situacija ukoliko bi se sve informacije podelile u javnosti. Mali broj, njih 30 to jest (6%) od ukupnog broja ispitanika nema stav ili misli da je u pitanju nešto drugo.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Mišljenje ispitanika o tome da li sve strane daju iste informacije o rezultatima dijaloga

Većina ispitanika sa centralnog Kosova, njih 263 (56,6%) kaže da se ne daju iste informacije od svih strana o Briselskom dijalogu, što ukazuje na netransparentnost razgovora u Briselu, kao i na neiskrene nastupe u javnosti predstavnika pregovaračkih timova. 86 (17,2%) ispitanika misli da samo ponekad sve strane daju iste informacije, 74 (14,8%) ispitanika ne zna da li sve strane daju iste informacije, dok je samo 12 (2,4%) ispitanika dalo potvrđan odgovor. Da ponekad sve strane ne daju iste informacije, kaže 45 (9%) ispitanika.

Ako ne, zašto?

Da politički predstavnici iznose namerno izmenjeno tumačenje informacija kako bi sebe pokazali kao pobednike, misli 274 (54,8%) ispitanika, 33 (6,60%) misli da ni sami politički predstavnici ne razumeju šta je dogovoreno u Briselu, dok 133 ili 26,6% ispitanika misli da je i jedno i drugo u pitanju.

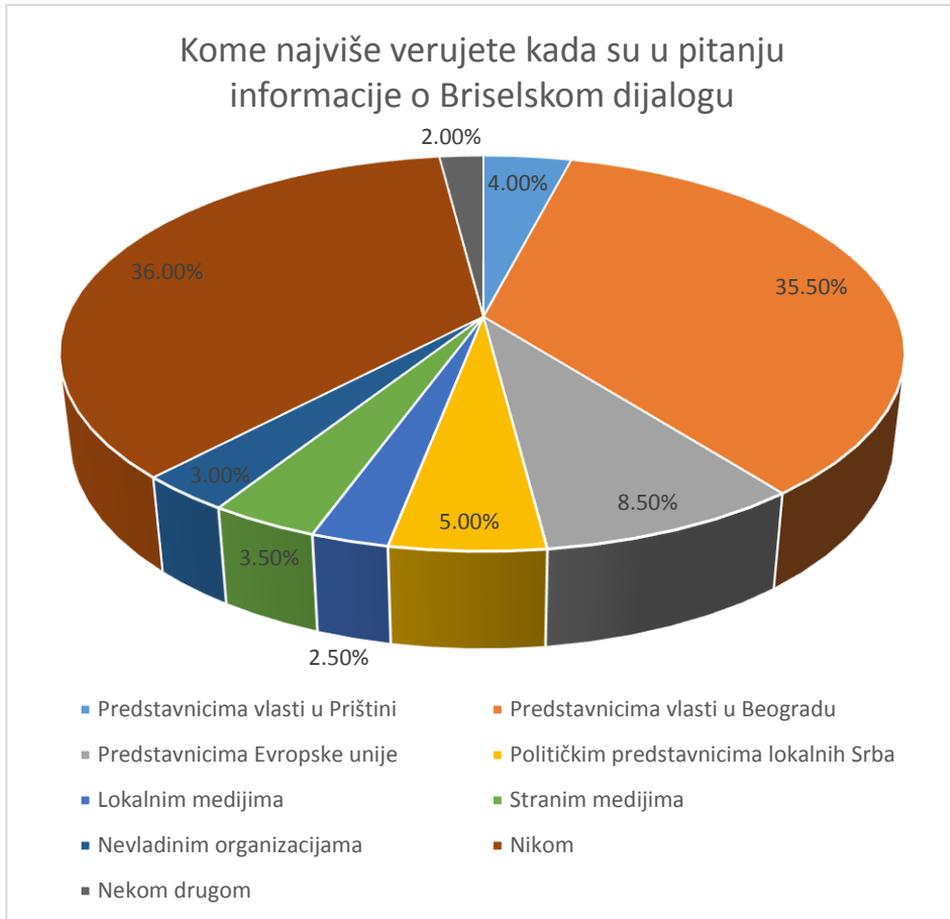
Većina ispitanika smatra da pregovarači zbog želje da sebe prikažu kao pobednike, namerno u javnost iznose izmenjene informacije o pregovorima, pa zbog toga javnost na različite načine obaveštavaju posrednici, a različito pregovarački timovi.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Najodgovorniji za davanje informacija o Briselskom dijalogu, po mišljenju srpske zajednice južno od Ibra, su svi predstavnici podjednako i to kaže 204 (25.50%) ispitanika. Ukupno 168 (21%) osoba misli da su predstavnici Evropske unije najodgovorniji za davanje informacija. Mišljenje, da su predstavnici vlasti u Beogradu najodgovorniji za davanje informacija, ima 148 (18.5%) ispitanika, dok 124 (15.5%) kaže da su najodgovorniji predstavnici vlasti u Prištini. Da su mediji odgovorni za davanje informacija o Briselskom dijalogu smatra 92 (11.5%) ispitanika. (Osam) 8 ili (1%) ispitanika odgovornost vidi u nevladinim organizacijama, dok 20 (2.5%) njih misli da niko nije odgovoran. Da su predstavnici lokalnih Srba odgovorni za davanje informacija, misli 32 osobe (4%), dok 4 ispitanika (0.5%), misli da je to neko drugi.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Na pitanje kome ispitanici najviše veruju, njih 288 ne veruje nikome, što je bio i najčešći odgovor sa udelom od 36%. Ispitanici u anketi najviše veruju predstavnicima vlasti u Beogradu, njih 284 ili 35,5%. Predstavnicima Evropske unije veruje 68 (8.5%) osoba, dok 40 (5%) ispitanika veruje političkim predstavnicima lokalnih Srba, a stranim medijima veruje 28 (4%) ispitanika. Veoma mali broj ispitanika veruje predstavnicima vlasti u Prištini, nevladinim organizacijama i lokalnim medijima.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

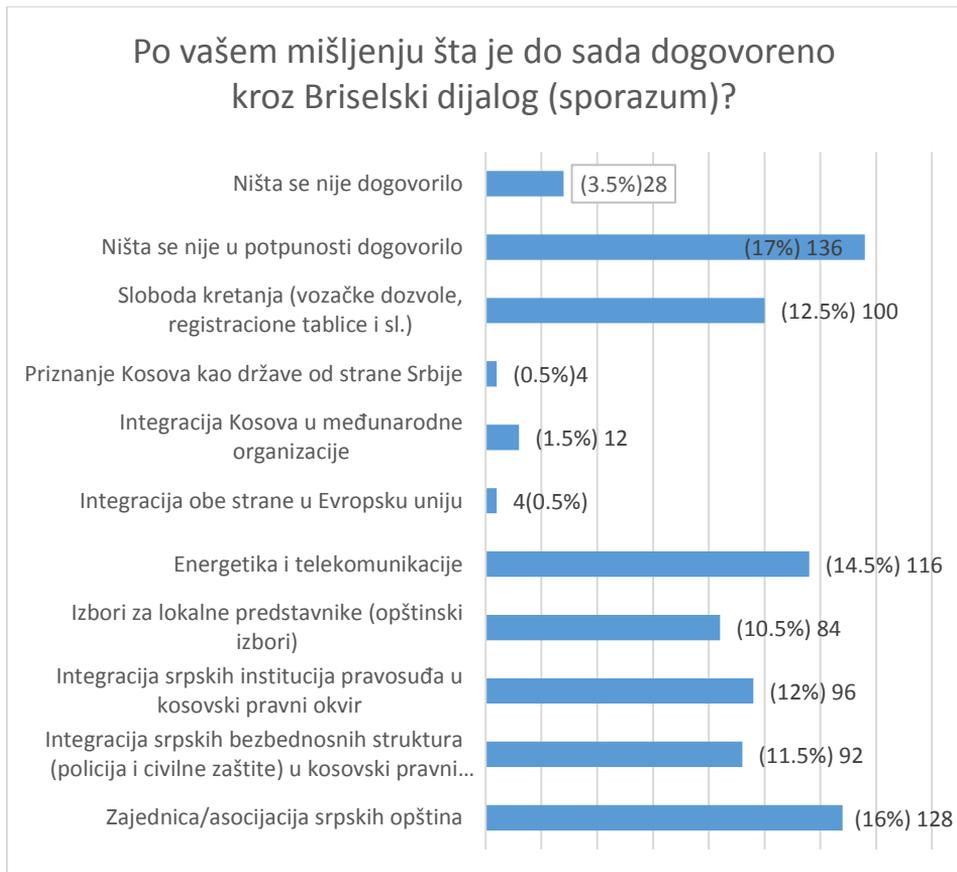
INFORMISANOST O DOSADAŠNJEM TOKU BRISELSKOG DIJALOGA

Ispitanici nisu obavešteni koliko je ukupno sporazuma potpisano u Briselu, čak 72.4% ili 362 ispitanika to i kaže, dok 35 (7%) kaže da je potpisano 3 (tri) sporazuma, 36 (7.2%) ispitanika kaže da je potpisano 4 (četiri), 33 (6.6%) da su potpisana 2 (dva) i 34 (6.8%) smatra da je potpisan samo jedan sporazum.

Većina ispitanika ne zna koliko je sporazuma potpisano, što govori da su ispitanici neobavešteni o dosadašnjem toku dijaloga i da proces nije dovoljno transparentan.

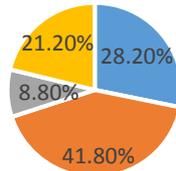
Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Ispitanici imaju različita mišljenja o tome šta se do sada dogovorilo kroz Briselski dijalog, pa tako 136 (17%) anketiranih tvrdi da se ništa nije u potpunosti dogovorilo, 100 (12.5%) kaže da je dogovorena sloboda kretanja, kao i vozačke dozvole, registarske tablice i slično, 128 (16%) kaže da je dogovorena zajednica/asocijacija opština sa srpskom većinom, koju Srbi zovu zajednica srpskih opština (ZSO). Da je postignut dogovor o energetici i telekomunikacijama, misli 116 (14.5%) ispitanika, 28 misli da se nije dogovorilo ništa, 96 (12%) kaže da je dogovorena integracija srpskih institucija pravosuđa u kosovski pravni okvir, 84 (10.5%) kaže da su lokalni izbori i izbor lokalnih predstavnika rezultat dogovora u Briselu, a 92 (11.5%) kaže da je integracija srpskih bezbednosnih struktura jedan od rezultata dijaloga u Briselu.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

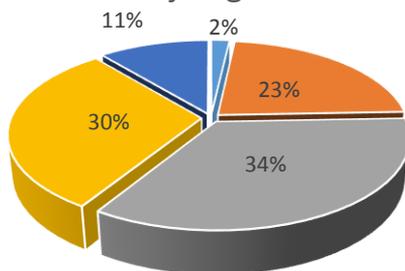
Da li su teme o kojima se razgovara relevantne i važne za svakodnevni život građana?

- Veoma relevantne
- Neke su relevantne, a neke nisu
- Nisu relevantne
- Nemam stav

Da nemaju određeni stav o temama o kojima se razgovara u Briselu, odnosno da teme razgovora i jesu i nisu relevantne i važne za svakodnevni život građana, misli 209 (41.8%) anketiranih ispitanika, 141 (28.2%) kaže da su veoma relevantne i važne, 106 (21.2%) kaže da nema stav, a ostali, njih 44 (8,8%) misle da nisu relevantne.

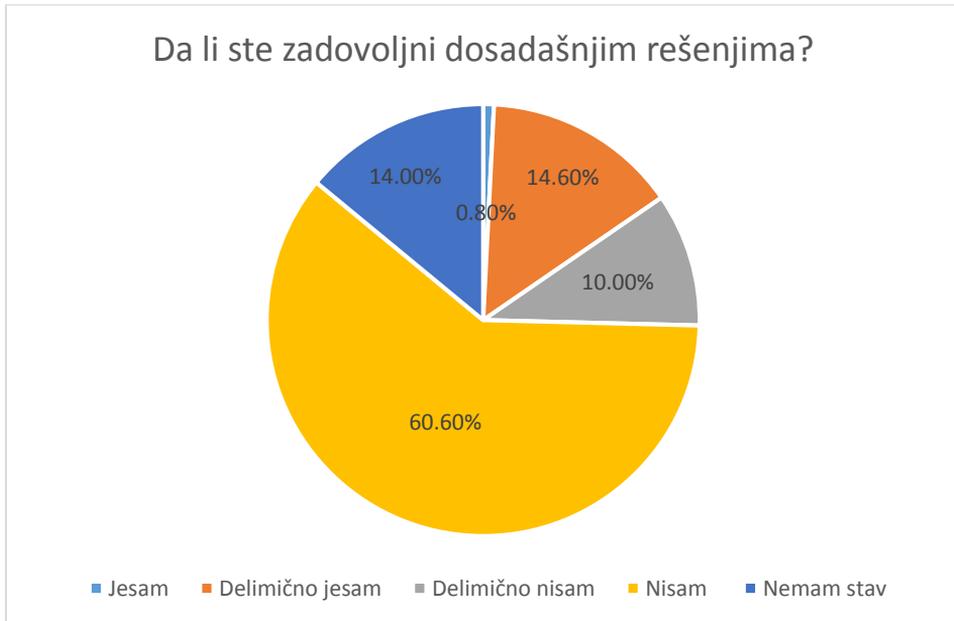
Koji problem(i) je/su rešeni kroz dosadašnji tok dijaloga?

- Svi
- Problemi su delimično rešeni
- Nijedan
- Problemi su dodatno produbljeni
- Samo jedan ili nekoliko problema su rešeni

Da nijedan problem nije rešen kroz dijalog u Briselu smatra 172 (34%) ispitanika, čak 151 (30%) misli da su problemi dodatno produbljeni, 113 (23%) misli da su svi problemi delimično rešeni, a 55 (11%) kaže da je rešen samo jedan ili nekoliko problema. Samo 9 (devet) (2%) ispitanika misli da su svi problemi rešeni.

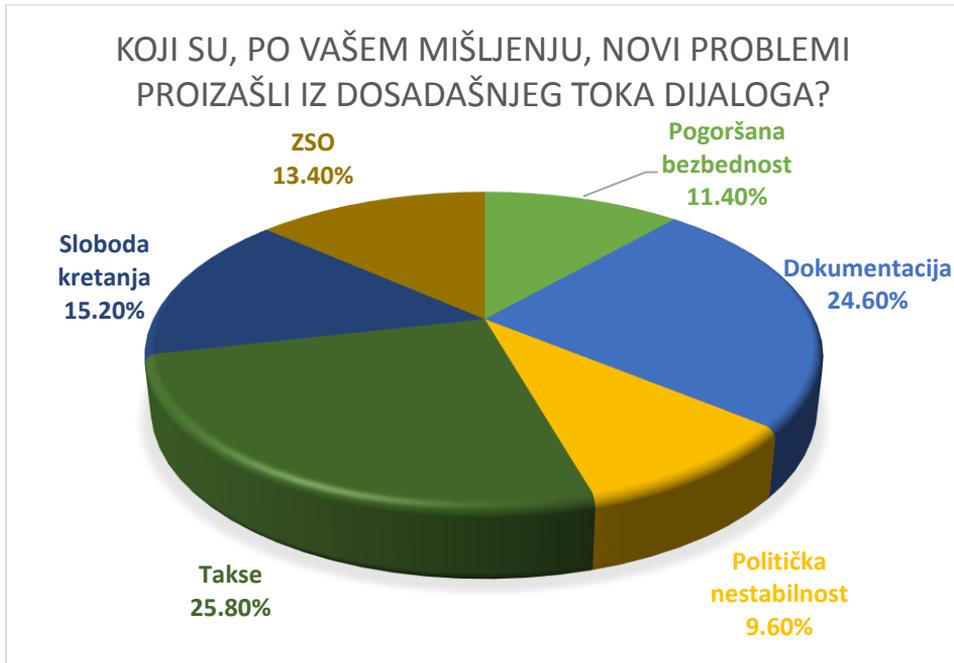
Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Rešenjima iz Brisela nije zadovoljno 303 (60,6%) ispitanika, 70 (14%) nema stav, 50 (10%) delimično nije zadovoljno, dok 70 (14,6%) kaže da su delimično zadovoljni. Samo 4 (0,8%) ispitanika je izjavilo da su zadovoljni dosadašnjim rešenjima koja su dogovorena između Beograda i Prištine u Briselu.

Očigledno je da srpska zajednica na centralnom Kosovu nije zadovoljna dosadašnjim rešenjima koja su proizašla iz Briselskog dijaloga, na šta ukazuje činjenica da je više od polovine, tačnije 303 ili 60.6% ispitanika, na ovo pitanje odgovorilo da nije zadovoljno.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

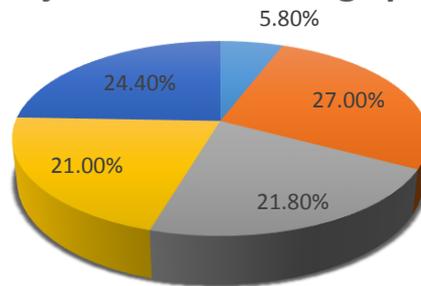

Ispitanici imaju različita mišljenja o tome koji su novi problemi proizašli iz dosadašnjeg toka dijaloga, pa tako 129 (25.8%) tvrdi da je to uvođenje taksi od 100% na srpsku robu, 123 (24.6%) kaže da su nastali problemi sa dokumentacijom, tj. nepriznavanjem pojedinih srpskih dokumenata od strane Kosovskih institucija, 67 (13.4%) ispitanika kaže da se dogovorena Zajednica/Asocijacija opština sa srpskom većinom, koju Srbi zovu Zajednica srpskih opština (ZSO), još uvek nije implementirala. Da je pogoršana bezbednost, tvrdi 57 (11.4%) osoba, 48 (9.6%) misli da je došlo do političke nestabilnosti, a 76 (15.2%) kaže da je umanjena sloboda kretanja.

Novembra 2018. godine, Vlada Kosova je uvela takse od 100% na robu iz Srbije, što je najviše pogodilo srpsku zajednicu na centralnom Kosovu.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Po vašem mišljenju, kako će se dijalog razvijati u budućnosti i da li će doći do potpisivanja sveobuhvatnog sporazuma?

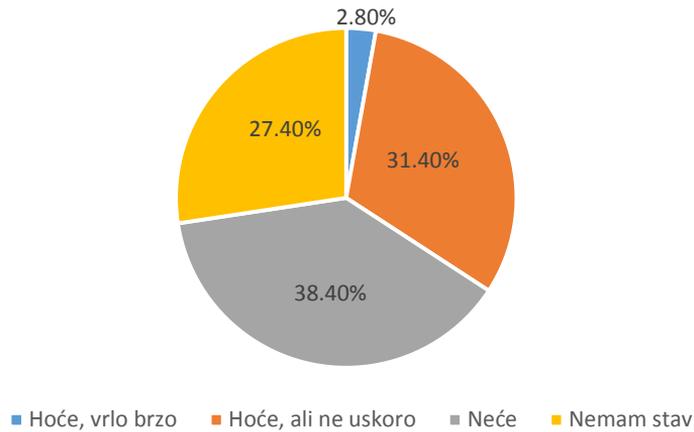

- Pozitivno, rešiće se praktični problemi i doprineće održivom pomirenju
- Nastaviće se sa dijalogom, ali neće imati puno uticaja na odnose na Kosovu
- Postaće sve više i više politički i razgovaraće se o priznanju Kosova
- Negativno, dijalog će stagnirati i biti prekinut
- Nemam stav

O tome kako će se Briselski dijalog razvijati u budućnosti, 122 (24.4%) ispitanika nema stav, a da će dijalog stagnirati i biti prekinut misli 105 (21%) anketiranih ispitanika. Da će dijalog postati sve više i više politički i da će se na njemu razgovarati o priznanju Kosova misli 109 (22%) ispitanika, dok 135 (27%) kaže da će se dijalog nastaviti, ali neće imati puno uticaja na odnose na Kosovu. Samo 29 (5.8%) anketiranih je reklo da će se dijalog razvijati pozitivno, da će se rešiti praktični problemi i da će razgovori doprineti održivom pomirenju.

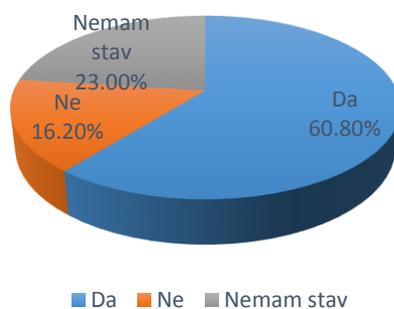
Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Po vašem mišljenju, da li će doći do potpisivanja sveobuhvatnog sporazuma?

Na pitanje, da li će doći do potpisivanja eventualnog sveobuhvatnog sporazuma, 192 (38.4%) ispitanika je odgovorilo da neće, a 157 (31.4%) misli da hoće, ali ne uskoro. Od 500 ispitanika, njih 137 (27%) nema stav po ovom pitanju, a samo njih 14 (2.8%) misli da će se vrlo brzo potpisati sveobuhvatni sporazum između Beograda i Prištine.

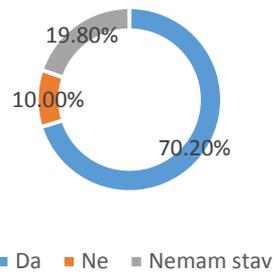
Da li treba nastaviti sa pregovorima u Briselu u cilju pronalaženja sveobuhvatnog rešenja?

Po mišljenju 304 (61%) ispitanika, dijalog bi trebalo nastaviti, 81 (16%) njih misli da ga ne treba nastaviti, dok 115 (23%) kaže da nema stav o tome.

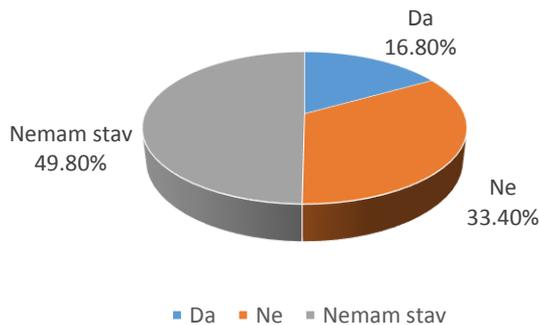
Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Da li podržavate nastavak dijaloga u Briselu uz uključenje SAD-a, Kine i Rusije?

Da li bi trebalo u nastavak dijaloga u Briselu da se uključe SAD, Kina i Rusija, 351 (70%) ispitanika je odgovorilo potvrdno, 99 (20%) njih nema stav, a 50 (10%) ispitanih kaže da u Briselski dijalog ne bi trebalo da se uključuju najveće svetske sile.

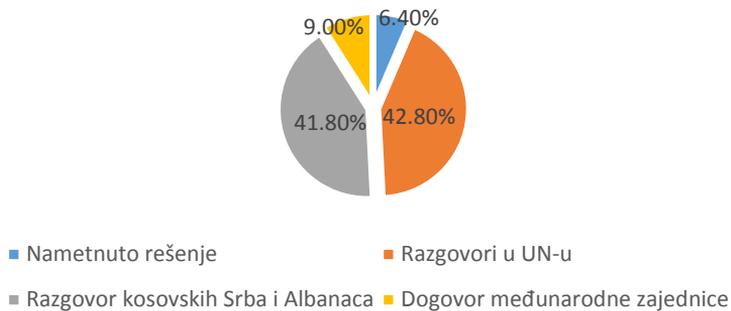
Da li Briselski dijalog ima alternativu?

Na pitanje da li Briselski dijalog ima alternativu, 167 (33.4%) anketiranih kaže da nema. Da Briselski dijalog ima alternativu, reklo je njih 84 (16.8%), dok 249 (49.8%) ispitanika nema stav o ovom pitanju.

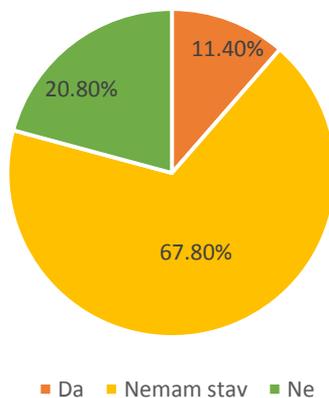
Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Ako da, koja je to alternativa?

Ispitanici koji su rekli da Briselski dijalog ima alternativu, njih 214 (42.8%) vide tu alternativu u razgovorima sa Ujedinjenim nacijama, 209 (41.8%) kaže da bi alternativa bila razgovor kosovskih Srba i Albanaca, 45 (9%) njih tvrdi da bi to trebalo da bude dogovor međunarodne zajednice, dok 32 (6.4%) ispitanih kaže da je potrebno nametnuto rešenje.

Da li bi trebalo promeniti format dijaloga u Briselu i svesti ga na tehnički nivo?

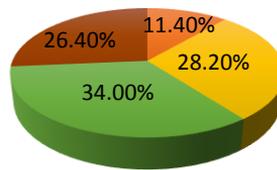

Većina ispitanika, njih 339 (67.8%) nema stav kada je u pitanju promena formata dijaloga u Briselu i svodenje na tehnički nivo. Od ukupnog broja anketiranih, njih 104 (20.8%) kaže da ne treba menjati format, a samo 57 (11.4%) ispitanika misli da je potrebno promeniti format.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

POLITIČKA PERSPEKTIVA/KONTEKST EVENTUALNOG SVEOBUHVAATNOG SPORAZUMA

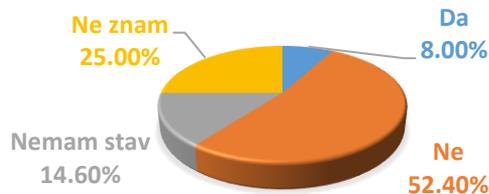
Kako će, po vašem mišljenju, sveobuhvatni sporazum uticati na odnose između Srba i Albanaca?

■ Pozitivno
 ■ Neće uopšte uticati
 ■ Negativno
 ■ Nemam stav

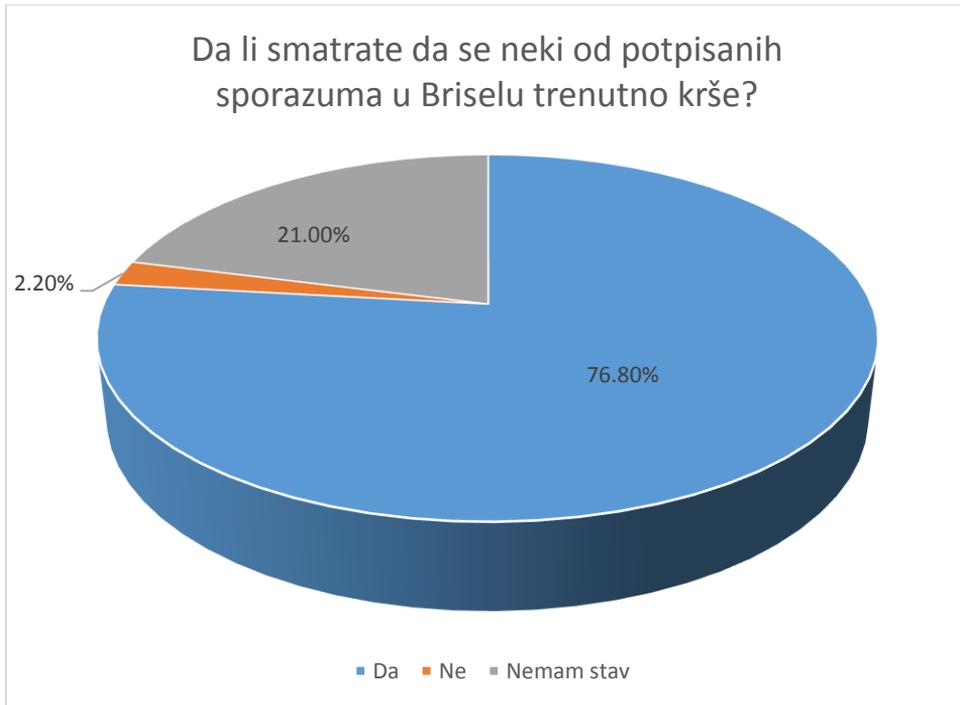
Anketirani ispitanici, njih 170 (34%) kaže da će sveobuhvatni eventualni sporazum uticati negativno na odnose između Srba i Albanaca, stav nema 132 (26.4%), a da neće uticati rekao je 141 (28.2%) ispitanik. Samo 57 (11.4%) ispitanika kaže da će uticati pozitivno.

DA LI POSTOJI ISKRENA POLITIČKA VOLJA ZA
POSTIZANJE SVEOBUHVAATNOG SPORAZUMA?

Većina ispitanika, odnosno njih 262 (52.4%), smatra da ne postoji politička volja za postizanje eventualnog sveobuhvatnog sporazuma, dok 125 (25%) njih kaže da ne zna da li postoji volja. Pozitivno je odgovorilo 40 (8%) ispitanika, a 73 (14.6%) nema stav po ovom pitanju.

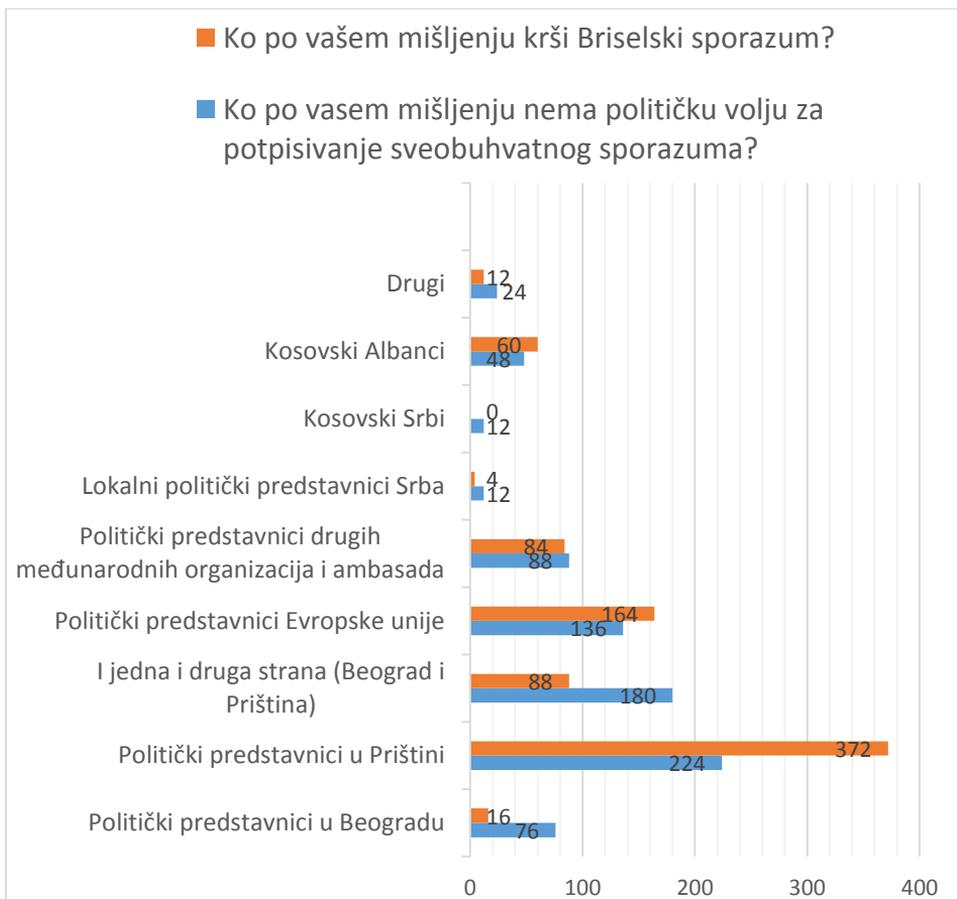
Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Kako pokazuje naše istraživanje, većina ispitanika je na ovo pitanje odgovorila potvrdno, odnosno da se pojedini potpisani sporazumi krše, tačnije njih 384 (76.8%), da se ne krše reklo je samo 11 (2.20%), a njih 105 (21%) nema stav.

Jedan od uzroka ovakvog pokazatelja je, po mišljenju ispitanika, nepostojanje volje albanskih predstavnika da se krene sa realizacijom i implementacijom dogovora o formiranju Zajednice opština sa srpskom većinom (ZSO), što Srbe sa centralnog Kosova najviše interesuje.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Kada je u pitanju kršenje sporazuma potpisanih u Briselu, 372 (46.5%) ispitanika kaže da politički predstavnici u Prištini krše sporazume, a da to čine predstavnici Evropske unije misli 164 (20.5%) ispitanika. Da Briselski sporazum krše kosovski Albanci, misli 60 (7.5%) anketiranih ispitanika. Političke predstavnike drugih međunarodnih organizacija i ambasada, okrivljuje 84 (10.5%) ispitanika. Što se tiče nepokazivanja političke volje za potpisivanje sveobuhvatnog eventualnog sporazuma, ispitanici najviše krive političke predstavnike u Prištini, njih 224 (28%), zatim 180 (22.5%) i jednu i drugu stranu (Beograd i Priština), dok političke predstavnike Evropske unije krivi 136 (17%) ispitanika.

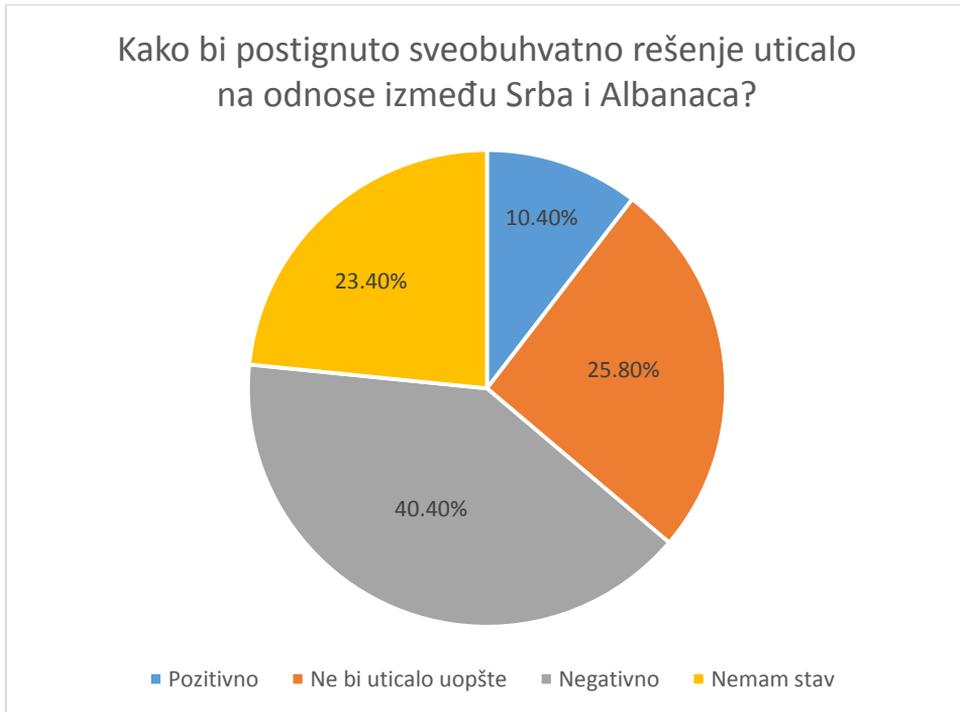
Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

PREGLED DRUŠTVA I OPŠTI UTICAJ EVENTUALNOG SVEOBUHVAATNOG REŠENJA NA KOSOVU

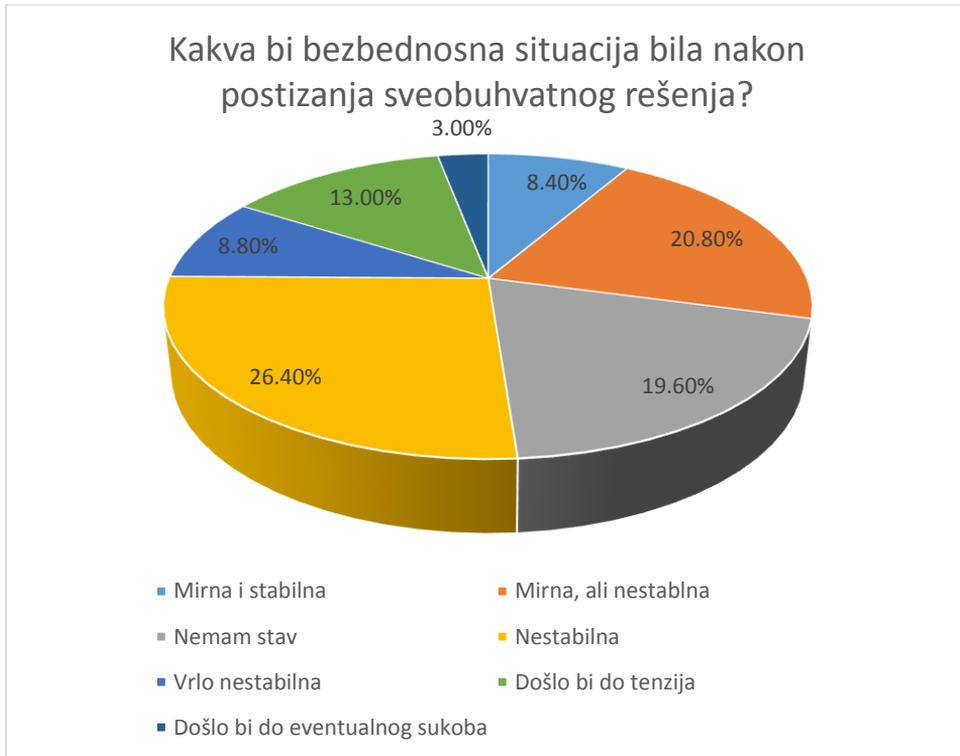
Na pitanje, „Koje od ponuđenih rešenja bi bilo najprihvatljivije za vas u okviru sveobuhvatnog sporazuma“, 172 (34.4%) ispitanika nema stav, dok je za 143 (28.6%) njih najprihvatljivije rešenje „status quo“. Za eventualnu podelu je bilo 57 (11.4%) ispitanika, za eventualno razgraničenje njih 51 (10.2%), dok je za bezuslovno priznanje Kosova od strane Srbije bilo samo njih 10 (2%). Da postoji neko drugo rešenje, smatra 67 (13.4%) anketiranih osoba.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Anketirani ispitanici, njih 202 (40.4%) kaže da bi eventualni sveobuhvatni sporazum između Prištine i Beograda uticalo negativno, 129 (25.8%) kaže da ne bi uticalo uopšte, dok 117 (23.4%) ispitanika nema stav. Svega 52 (10.4%) ispitanika misli da bi sveobuhvatni sporazum Priština-Beograd uticalo pozitivno na odnose između Srba i Albanaca.

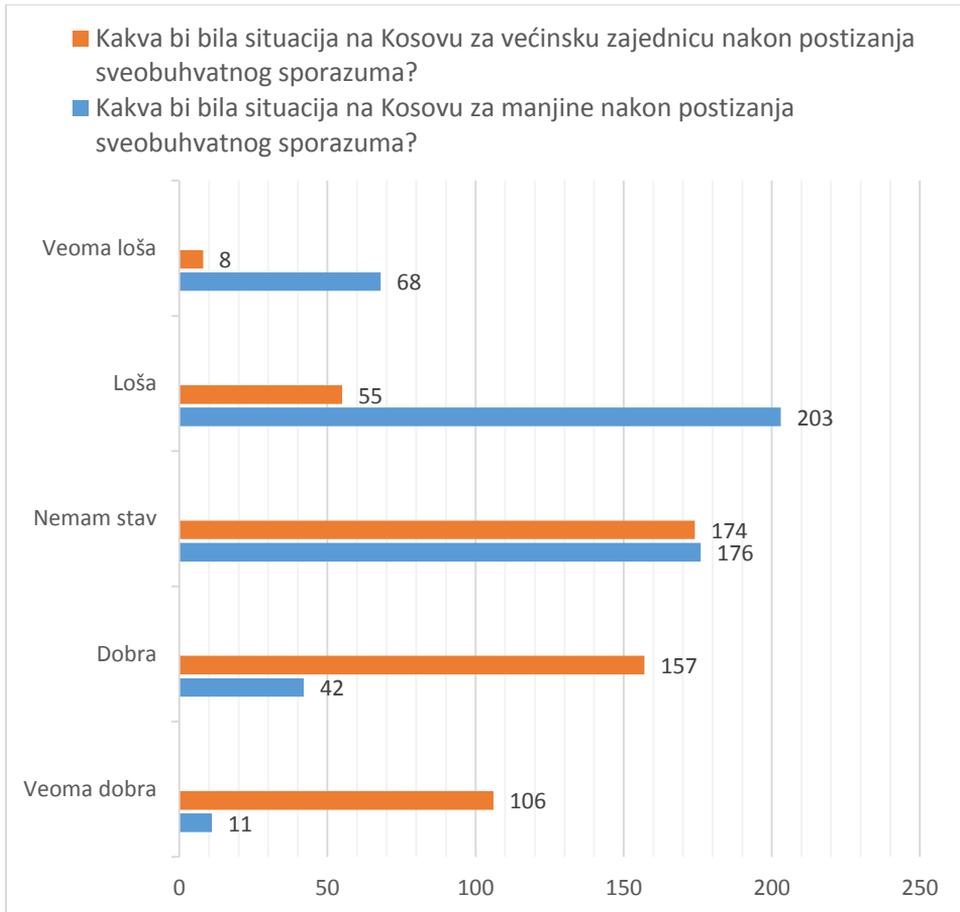
Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Zabrinjavajuća je ocena bezbednosne situacije na Kosovu od strane ispitanih Srba sa centralnog Kosova posle eventualnog postizanja sveobuhvatnog sporazuma. Samo 42 (8.4%) kaže da bi situacija bila mirna i stabilna, 104 (20.8%) kaže da bi bila mirna, ali nestabilna, 98 (19.6%) nema stav, 132 (26.4%) misli da bi bila nestabilna, 65 (13%) da bi došlo do tenzija, 15 (3%) da bi došlo do eventualnog sukoba i 44 (8.8%) da bi bezbednosna situacija bila vrlo nestabilana.

Ispitani Srbi sa centralnog Kosova, kako pokazuje anketa, veoma su zabrinuti za bezbednosnu situaciju nakon eventualnog postizanja sveobuhvatnog sporazuma.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

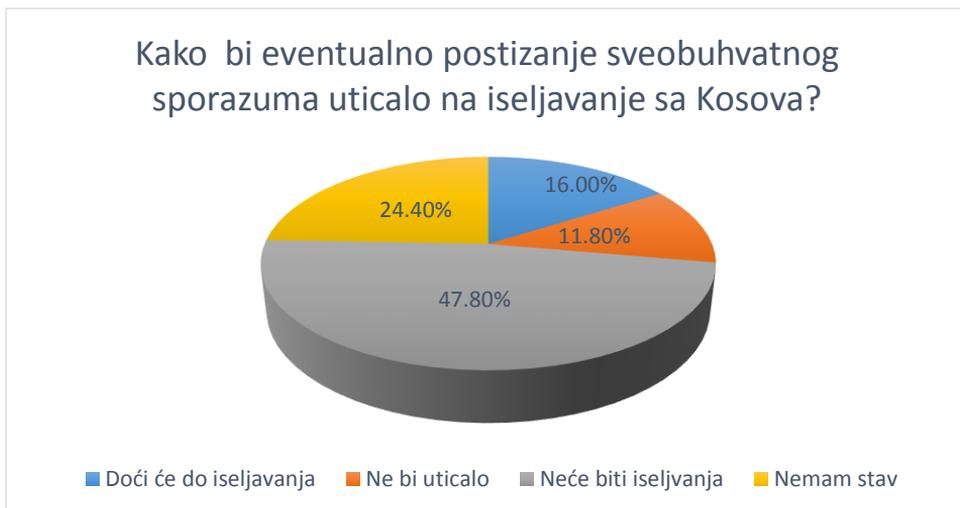

Nakon eventualnog postizanja sveobuhvatnog sporazuma, i ispitanici kažu da bi situacija za manjine bila loša i to misli 203 (40.2%) ispitanika, 176 (35.2%) nema stav, 42 (8.4%) da je situacija dobra, 68 (13.6%) kaže da je veoma loša, i samo 11 (2.2%) da je veoma dobra. Kada je u pitanju položaj većinske zajednice, ispitanici, njih 174 (34.4%) nema stav, 157 (31.4%) da je dobra, 106 (21.2%) da je veoma dobra, 55 (11%) da je loša, i samo 8 (1.6%) anketiranih ispitanika misli da bi situacija nakon postignutog sveobuhvatnog sporazuma bila veoma loša.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Veliki broj ispitanika Srba sa centralnog Kosova kaže da ima iseljavanja sa Kosova, njih 463 (92.6%), dok 32 (6.4%) kaže da ne zna, a samo 5 (1%) ispitanika je reklo da nema iseljavanja.

O tome kako bi eventualni sveobuhvatni sporazum uticao na iseljavanje sa Kosova, 239 (47.8%) ispitanih osoba je reklo da neće doći do iseljavanja, dok 122 (24.4%) ispitanika nema stav. Da će eventualni sveobuhvatni sporazum uticati negativno na iseljavanje, tj. da će se povećati iseljavanje sa Kosova ako do njega dođe, izjasnilo se 80 (16%) osoba, a 59 (11.8%) je reklo da sveobuhvatni sporazum ne bi uticao na iseljavanje.

ZAKLJUČCI

- Srbi sa centralnog Kosova nisu dovoljno obavešteni o toku Briselskog dijaloga, broju sporazuma, kao i o relevantnosti tema o kojima razgovaraju Beograd i Priština uz posredovanje Evropske unije.
- Srpska zajednica sa centralnog Kosova smatra da su razgovori netransparentni i da o njima ima veoma malo informacija.
- Srbi sa centralnog Kosova se o toku dijaloga informišu većinom iz medija na svom jeziku, kao i od političara (pregovarača) iz Beograda, a veoma retko ili skoro nikako ne dobijaju informacije od druge pregovaračke strane.
- U javnosti nema dovoljno informacija o Briselskom dijalogu zato što dogovoreno nije u interesu građana, pa ih pregovarači namerno ne dele.
- Pregovaračke strane ne daju iste informacije javnosti o toku i rezultatima dijaloga.
- Politički predstavnici, odnosno pregovarači, namerno prilagođavaju informacije, kako bi sebe prikazali kao pobednike.
- Za davanje informacija o Briselskom dijalogu, najodgovornije su vlasti u Beogradu, a posle njih mediji.
- Srbi sa centralnog Kosova najviše veruju vlastima u Beogradu.
- Većina ispitanika ne zna da li su teme o kojima se razgovara u Briselu prioritete.
- Većina Srba sa centralnog Kosova smatra da se u Briselu ništa u potpunosti nije dogovorilo.
- Nijedan problem nije rešen dijalogom u Briselu, smatra većina anketiranih Srba, a neznatno manji broj misli da su problemi dodatno produbljeni.
- Ispitanici nisu zadovoljni rešenjima iz Brisela.
- Ispitanici nemaju jasan stav što se tiče podrške Briselskom dijalogu, ni da li podržavaju dijalog, ali ni o tome da li Briselski

---

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

---

dijalog ima alternativu, kao i o tome da li bi trebalo promeniti format dijaloga.

- Većina Srba misli da će Briselski dijalog trajati još dugo.
- Za kršenje i nepoštovanje dogovora u Briselu ispitanici krive kosovske pregovarače.
- Život većinske zajednice na Kosovu će biti dobar nakon sveobuhvatnog rešenja.
- Život manjinske zajednice na Kosovu ce biti loš nakon sveobuhvatnog rešenja.
- Za Srbe će bezbednosna situacija nakon sveobuhvatnog rešenja biti loša.
- Srbi sa centralnog Kosova smatraju da sa Kosova ima iseljavanja i da će se ono nastaviti u većem obimu nakon postizanja sveobuhvatnog sporazuma.

PREPORUKE

1. Povećati transparentnost o temama, toku razgovora i rezultatima dijaloga u Briselu, češćim obraćanjem javnosti svih učesnika u pregovorima.
2. Evropska unija kao pokrovitelj mora da postane aktivniji učesnik u procesu i da onemogući pregovarače iz Beograda i Prištine da iznose namerno izmenjene informacije.
3. Vlade Srbije i Kosova moraju da stvore uslove za redovno i tačno informisanje javnosti o toku Briselskog dijaloga
4. Potrebno je intenzivnije uključivanje organizacija civilnog društva i stručne javnosti u proces pregovora i realizaciju dogovorenog.
5. Uspostaviti tačno utvrđene rokove za realizaciju dogovora u Briselu.
6. Češće organizovanje javnih debata i okruglih stolova između građana i pregovarača sa obe strane.
7. Uspostaviti bolji medijski monitoring toka dijaloga i primene dogovorenog.
8. Povećanje aktivnosti kosovskih institucija u cilju povećanja bezbednosti i osećaja bezbednosti srpske zajednice.
9. Češće učešće političara u javnim debatama i okruglim stolovima na temu dijaloga.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

---

10. Evropska unija bi trebalo da ponudi više objašnjenja i smernica u procesu implementacije Briselskog dijaloga i da interno upozorava strane o posledicama svojih aktivnosti.
11. Vlade Kosova i Srbije treba da se više angažuju u javnim kampanjama kako bi dobile podršku građana za što brže potpisivanje sveobuhvatnog sporazuma.

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

„Izveštaj istraživanja spremnosti zajednice na centralnom Kosovu za potencijalne posledice/koristi od eventualnog sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd“

Izdavač: **Forum za razvoj i multietničku saradnju (FDMC)**

Autor: **Rajko Jovanović**

Statistička obrada i prelom teksta: **Aleksandar Velić**

Rajko Jovanović

Dizajn korice: **Rajko Jovanović**

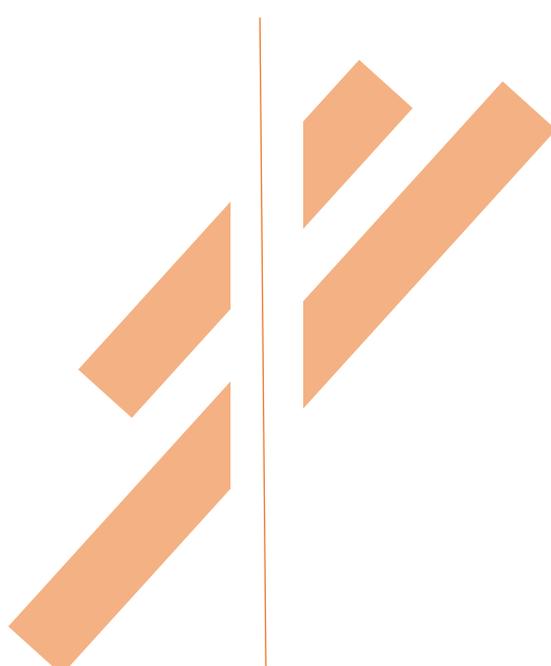
Gračanica, Septembar, 2019

Da li su zajednice na centralnom Kosovu spremne za potencijalne posledice/koristi od sveobuhvatnog sporazuma Priština-Beograd?

Podržano od strane: Kosovske Fondacije za Otvoreno Društvo

Gračanica. 2019

NAPOMENA: Ova publikacija je izrađena uz podršku Kosovske fondacije za otvoreno društvo, KFOS. Sadržaj izdanja je odgovornost autora i ni na koji način se ne može smatrati da ona predstavlja stavove Kosovske fondacija za otvoreno društvo (KFOS).

U slučaju prevoda: Ovaj izveštaj je izvorno napisan na srpskom jeziku i u slučaju nepodudarnosti, merodavno će se smatrati verzija na srpskom jeziku.